

גמרא: למה לי למתנא זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה אומר כולה שלי וכו'. פירוש קא סלקא דעתין דתרתני ממש קתני, כאלו קתני במציאה וחזר ותני בשאר דברים כגון במקח וממכר או בירושה, וכדאסיקנא רישא במציאה וסיפא במקח וממכר, ומשום הכי קשיא ליה, ליתני חדא וממנה אתה למד לכל שאר הדברים, אמר ליה חדא קתני וכולה במציאה, הדר אקשי ליה, ובמציאה גופה לישנא יתירא למה לי, ליתני אני מצאתיה ואנא ידענא דכולה שלי קאמר, אי תנא אני מצאתיה הוה אמינא מאי מצאתיה דקתני ראיתיה, ואף על גב דלא אתי לידיה קסבר תנא דקני ליה למציאה בראייה בעלמא, תנא כולה שלי לאשמועינן ממשנה יתירה דבראיה לא קני. ואיכא למידק, אי לאשמועינן דבראיה לא קני לה כולה שלי למה לי, הא מסיפא נפקא, דקתני סיפא (לקמן בבא מציעא ט, ב) היה רכוב על גבי בהמה, וראה את המציאה ואמר לחברו תנה לי, נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה, אלמא זה שראה אותה תחלה לא קנה אותה בראיה. ויש לומר, דאורחיה דתנא לעקם מעט כדי לשנות ענין מבואר במקומו ולא יצטרך לסמוך על מקום אחר, וגדולה ממנה אמרו בריש פרק קמא דיבמות (ג, א), דאקשינן התם, וליתני ט"ו נשים אוסרות צרותיהן, ופריק אי תנא אוסרות, הוה אמינא יבומי הוא דלא מיבמי הא מחלץ חלצן, והיכי אפשר למימר כן, והקתני בהדיא מן החליצה ומן היבום, אלא כיון דבעצמו של לשון לא היה במשמעו כן, תנא פוטרות דיש בלשון פטור גמור אפילו מן החליצה. ומכל מקום אלו לא שנה כאן כולה שלי הוה שמעינן שפיר מסיפא דמתניתין דבראיה לא קני, והיינו דבמסקנא [דאוקימנא] כולה שלי במקח וממכר, דלא תקשי לן מציאה דלא זכי לה בראייה מנלן, דמסיפא נפקא. והא דאמר אי תנא כולה שלי הוה אמינא בעלמא דקתני בראייה בעלמא קני, דאלמא מסיפא לא מפקינן דלא קני, הכי קאמר, הא ההוא תנא דהתם דקתני מצא סבר דבראיה בעלמא קני ופליג אתנא דידן, קא משמע לן מיתורא דמתניתין דהתם, דכל היכא דקתני מציאה, היינו בהגבהה ולא בראייה.

אבל רש"י ז"ל פירש: הוה אמינא בעלמא דקתני מצא בראייה בעלמא קני, משום דלא אשמועינן תנא דמציאה לא קני אלא בהגבהה, ולפי פירושו ההיא דהיה רכוב, כשראוה שניהם, וקא משמע לן דאף על גב דאמר לו רכוב תנה לי, והוא נטלה סתם, לא אמרינן כבר זכה בו משעת הגבהה לצורך חברו, כיון שנטלה סתם. ואינו מחזור, דאם כן בסיפא דאסיקנא חדא במציאה וחדא במקח וממכר, אם כן מציאה דלא קני לה בראייה, מנין. ועוד, היכי אקשינן וליתני כולה שלי ולא בעי אני מצאתיה, הא איצטריך לאשמועינן דבראיה לא קני ליה. ויש לומר, דכל היכא דלא

תני אלא חדא, אמרינן דתנא לישנא דקרא נקט, אלא דכי הוה סלקא דעתין דתנא לישנא יתירא, הוה אמרינן דדילמא תנא משום דלא תטעי בלישניה למימר דלישנא דעלמא נקט הוא דקתני הכי, אבל השתא דלא תנא אלא חדא, ודאי מימר אמרינן דתנא לישנא דקרא נקט.

שיטה מקובלת

תימה לי מה תירוץ הוא זה ומאי שני ליה ממאי שהקשה ליתני. כן פירש מהר"י כהן צדק ז"ל וז"ל חדא קתני וכו' חדא. ונראה דהמקשה סבור לאוקמה מתניתין בתרתי מילי חדא במציאה וחדא במקח וממכר אבל אכתי לא אסיק אדעתיה צריכותא דלקמן דאי כולה במציאה לשתוק מכולה שלי, והכי פירושו ליתני חדא או מציאה או מקח וממכר: ומשני חדא קתני ולא איירי בתרי מילי והדר פריך אי חדא קתני ליתני אני מצאתיה וכו'. עד כאן